

Zrinka Fišer
Sveučilište u Slavonskom Brodu,
Trg Ivane Brlić Mažuranić 2, HR-35000 Slavonski Brod
zfisher@unisb.hr

Tihomir Živić
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek,
V. Preloga 1, HR-31000 Osijek
tihomir.zivic@fazos.hr

PREDNOST RANOGA UČENJA STRANOG JEZIKA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

SAŽETAK

Učenje stranoga jezika potiče razvoj komunikacijskih kompetencija i doprinosi cjelovitom razvoju djeteta. Komunikacija na stranom jeziku podrazumijeva sposobnost razumijevanja, tumačenja informacija, izražavanja ideja, osjećaja i misli u različitim situacijama te tako djeci pruža mogućnost interakcije s ljudima koji ne govore njihov materinski jezik. Većina djece dolazi na svijet s urođenim sposobnostima za usvajanje i uporabu jezika. Od prvog susreta djeteta i majke uspostavlja se neraskidiva veza koja će biti osnova za komunikaciju na materinskom jeziku. Dijete urednog razvoja i odgoja će nakon određenog vremena steći sposobnost za spretno ovladavanje glasovima i gramatikom materinskog jezika, početak će razumijevati svijet u kojem živi i izgovarati svoje želje i potrebe. Razlikujemo usvajanje drugog jezika čiji su procesi gotovo istovjetni usvajanju materinskoga te učenje stranoga jezika koje se odvija u formalnom okruženju. Povoljno razdoblje za učenje stranoga jezika je predškolska dob kada dijete jezik uči kroz igru i aktivnosti koje mu pružaju ugodu i potiču njegov spoznajni razvoj.

Ključne riječi: strani jezik, materinski jezik, sposobnosti, dijete, predškolska dob

1. UVOD

Učenje stranoga jezika potiče razvoj komunikacijskih kompetencija i doprinosi cjelovitome razvoju djeteta. Komunikacija na stranome jeziku podrazumijeva sposobnost razumijevanja, tumačenja informacija, izražavanja ideja, osjećaja i misli u različitim situacijama te tako djeci pruža mogućnost interakcije s ljudima koji ne govore njihov materinski jezik. Učenje stranoga jezika potiče sustavan način razvijanja kreativnog i kritičkog mišljenja te jača intelektualnu sposobnost pojedinca. Ovladanost engleskim

jezikom, kao *lingua franca*, povoljno utječe na djetetovu sliku o sebi, na donošenje odgovornih i neovisnih odluka te stvara preduvjet za nastavak obrazovanja i profesionalno usmjerenje.

2. RANO UČENJE STRANOGA JEZIKA

Zrinka Jelaska (2007: 92) tvrdi da je usvajanje jezika prirodan proces ovladavanja jezikom u kojemu se pozornost ne usmjerava na jezične oblike, nego se odnosi na jezični razvoj. Medved Krajnović (2010: 34) napominje da proces usva-

janja prvog jezika uvijek dovodi do kompetencije izvornog govornika kod djece urednog spoznajnog i emotivnog napretka. To je proces koji se odvija od prve do treće godine djetetova života. Ovladavanje stranim jezikom traje duže nego ovladavanje materinskim jezikom jer podrazumijeva poznavanje i uspješnu primjenu njegovih gramatičkih, fonoloških i pravopisnih pravila kako bismo se mogli lakše sporazumjeti s drugim govornicima toga jezika no navedeno ovisi i o dobi kad se dijete izlaže stranome jeziku. Prije svoje treće godine djeca imaju sposobnost usvojiti fonologiju, morfologiju, sintaksu i semantiku ciljanog jezika na razini izvornih govornika čime taj ciljani jezik postaje njihov drugi jezik. Velički (2006) naglašava da je pri usvajanju jezika važno povezivanje lijeve i desne polutke mozga. U lijevoj polutci mozga nalazi se centar za govor i verbalno izražavanje koje obuhvaća pamćenje riječi i rečenica, dok je desna strana posvećena cjelovitom mišljenju, kreativnosti i pokretu. Kod djece je dominantnija desna polutka mozga zbog čega, primjerice, lako nauče riječi i ritam pjesme koju su više puta čuli.

Govorimo li o djeci koja uz svoj materinski usvajaju još koji jezik, nužno je reći nešto više o jednojezičnim i dvojezičnim govornicima. Prema načinima na koje djeca usvajaju svoja dva jezika razlikujemo simultanu i sukcesivnu dvojezičnost (Prebeg-Vilke, 1991: 138). Simultana dvojezičnost znači da je dijete od rođenja izloženo dvama jezicima. Jezični razvoj sličan je razvoju djeteta koje usvaja samo jedan jezik. Zadatak koje dvojezično dijete mora izvršiti učeći dva jezika istovjetni su zadacima koje mora izvršiti jednojezično dijete: naučiti sustav glasova jezika, naučiti oblikovati riječi i te riječi kombinirati u iskaze, naučiti značenje riječi i značenje u različitim kontekstima te naučiti kako upotrebljavati jezik u svrhu komuniciranja sa svojom okolinom.

Vilke (1990: 141) piše da do sukcesivnog bilingvizma dolazi kada dijete starije od tri godine koje govori samo jedan jezik, dođe u sredinu u kojoj se govori neki drugi jezik te je nužno naučiti ga kako bi se moglo sporazumijevati. Kada dijete krene u vrtić u dobi od tri godine, ono tek tada počinje učiti jezik države u kojoj živi:

„U takvim su slučajevima problemi usvajanja jezika kod djece drugačiji nego kada je riječ o simultanoj dvojezičnosti. Dijete već zna jedan jezik, pa problem odvajanja jezika ili problem saznanja o postojanju dvaju jezičnih sistema nije u prvom planu“ (Vilke, 1990: 142). Kada su djeca izložena svakodnevnom govoru vršnjaka s kojima borave, lakše usvoje pravilan izgovor riječi na novom jeziku, njegovu gramatičku strukturu i pravila. To u početku nije lako, no djeca se brzo prilagode. Dapače, možemo reći da će taj novi jezik, kako se dijete bude njime svakodnevno koristilo, postepeno prevladati u njegovu govoru, pa je moguće da će neke riječi na materinskom jeziku nepravilno izgovarati, što je normalno u počecima učenja.

Miješanje jezika jedna je od pojava koja se događa kod osoba koje uče ili usvajaju još jedan (ili više) jezika uz svoj materinski, a može se definirati kao uporaba dvaju ili više jezika u jednoj rečenici ili sposobnost izmjene dvaju jezika u razgovoru. Do treće godine većina djece nauči razlikovati jezike kojima su izloženi i koristiti ih u prikladnim situacijama i okruženjima.

Kada govorimo o usvajanju stranog jezika kod djece, potrebno je napomenuti da važnu ulogu igra način prezentacije sadržaja djeci. Razumijevanje je prva faza u učenju bilo kojega jezika, a ujedno i prvi preduvjet za razvoj govora na stranome jeziku. Dijete to uči svakodnevnim slušanjem govora oko sebe. Zatim dolazi do razvoja vještine slušanja, jer da bismo nešto znali govoriti ili učiniti, najprije moramo pažljivo slušati.

Tijekom komuniciranja s govornicima stranoga jezika, djeca se u početku koriste materinskim jezikom. Neka se djeca sporazumijevaju pokretima i gestama, no većina se djece ipak odluči za materinski jezik jer im je to prvo sredstvo komunikacije. Druga se faza naziva razdobljem promatranja i slušanja. U toj fazi djeca slušaju i promatraju osobe koje govore stranim jezikom i pokušavaju se što više usredotočiti kako bi ih mogli razumjeti. Promatraju pokrete, geste i okruženje koje je povezano s jezikom koji uče. U toj fazi djeca komuniciraju pokretima, izražavaju lica i zvukovima kako bi sudjelovala u komunikaciji. Djeca u toj fazi još uvijek ne govore

stranim jezikom, ali ga cijelo vrijeme usvajaju i obrađuju ponavljanjem onoga što su čuli, a kako bi ga kasnije mogli bolje razumjeti. Dijete još ne pokazuje da razumije strani jezik i da pokušava njime govoriti, nego vježba i povezuje riječi s predmetima oko sebe i događajima u kojima sudjeluje. Treća faza usvajanja jezika jest „telegrafski govor i govor prema formuli“ (McLaughlin, 1995: 3). U toj fazi možemo reći da se dijete samoinicijativno koristi novim jezikom iako ima malu količinu znanja o tome jeziku. Dijete se koristi rečenicama bez pojedinih riječi i gramatičkog označavanja radnje. S vremenom dijete proširuje svoj rječnik i razgovara s osobom koja govori stranim jezikom. Dijete još uvijek ne razumije fraze i pravila toga jezika kojim se koristi, nego ih izgovara jer ih je od nekoga čulo. Uz pomoć izvornih govornika i na način razumljiv njima, djeca mogu dobiti povratne informacije o uspješnosti korištenja jezikom, a tako i uče više o tom jeziku. Normalno je da na početku djeca imaju gramatičke pogreške, no to ne znači da ne znaju što govore, nego jednostavno trebaju vremena kako bi se naučili pravilno koristiti svim sastavnicama jezika. Povratne informacije vrlo su važne u procesu učenja novoga jezika. Postoje dvije vrste povratnih informacija: poticajna povratna informacija i korektivna povratna informacija. Poticajna povratna informacija je pohvala za dobro obavljen zadatak i uloženi trud. Na taj način djeca stječu veće samopouzdanje. Svrha korektivne povratne informacije je ispravak netočnog iskaza. Odgojitelj djetetu daje do znanja što nije dobro učinilo i pomaže mu da ubuduće to učini na ispravan način. Zadnja faza u usvajanju jezika je faza u kojoj se dijete počinje služiti stranim jezikom tečno i s vremenom počinje njime dobro vladati.

Početak formalnog obrazovanja, djeca u svim osnovnim školama u Hrvatskoj počinju učiti strani jezik. Prema Jeanu Piagetu (1950: 6), razdoblje od sedme do jedanaeste godine je faza „konkretnih operacija“ u kojoj djeca, zahvaljujući svojim specifičnim, psihofizičkim i spoznajnim mogućnostima s lakoćom započinju učenje stranog jezika. U toj dobi još nisu potpuno svjesni gramatičkih pravila jezika pa se pri poučavanju stranoga jezika u početnoj fazi više

pažnje posvećuje poučavanju pravilnog izgovora. Također se smatra da će djeca koja već znaju jedan strani jezik lakše naučiti i druge strane jezike (Prebeg-Vilke, 1991).

3. UČENJE STRANOGA JEZIKA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Učenje stranih jezika u predškolskim ustanovama može imati mnoge prednosti za djecu. Dijete tako upoznaje druge kulture i narode, a konačni je cilj ranog učenja stranog jezika od djeteta stvoriti odraslog dvojezičnog govornika koji će se stranim jezikom moći koristiti i u poslu i u životu. Kod mlađe djece koja su izložena različitim jezicima razvija se, također, i osjećaj za ritam, kreativnost i samopouzdanje (Velički, 2006: 328).

Budući da učestalost izlaganju stranome jeziku u predškolskom razdoblju u ustanovama dječjih vrtića obuhvaća svega nekoliko sati tjedno, ne možemo govoriti isključivo o usvajanju stranog jezika jer bismo ga tad izjednačili s pojmom usvajanja materinskoga jezika. Adžija i Sindik (2014) navode kako djeca do treće godine aktivno i pasivno uče kroz igru, pjevanje pjesmica i čitanje priča. Djeca kroz igru uče spontano, ali produktivno. Prije svega, sadržaj učenja treba biti prilagođen uzrastu djece, njihovim interesima i trenutnome znanju, a aktivnosti u kojima dijete uči strani jezik trebale bi biti raznolikoga sadržaja.

Silić (2007) ističe da odgojitelji trebaju posebnu pozornost posvetiti sustavnom praćenju svakog pojedinog djeteta te pružanju podrške i ohrabivanju djece u procesu učenja jezika. Sve više roditelja prilikom upisa djece u vrtić iskazuje želju da njihovo dijete pohađa nastavu nekoga stranog jezika (njemačkog, engleskog ili talijanskog). Na žalost, neki vrtići još uvijek nemaju uvjete za provođenje takvog programa. No tamo gdje je moguće, preporučuje se dobra komunikacija između roditelja i odgojitelja kako bi proces učenja stranoga jezika kod djece bio što uspješniji.

Jednu od važnijih uloga u djetetovu učenju stranoga jezika ima i didaktički materijal koji služi

kao sredstvo koje olakšava učenje stranoga jezika u početnoj, ali i u ostalim fazama učenja. Uporabom didaktičkog materijala djeca razvijaju maštu, oslobađaju se, komuniciraju jedni s drugima. Što je materijal raznovrsniji i zanimljiviji, to je i dječji interes za učenje veći i duže održavaju pažnju. Aktivnosti i igre koje odgojitelj provodi s djecom trebaju biti poznate djeci i prilagođene njihovom uzrastu. Raznolikost didaktičkog materijala, priča, pjesama brojalica i crtanih filmova, ima veliku ulogu u poboljšanju procesa ranoga učenja stranoga jezika. Sadržaji didaktičkog materijala trebaju biti prilagođeni dječjem uzrastu te se odnositi na djecu već poznate riječi. Isto tako, važno je da se ciljani dijelovi novog rječnika ponavljaju više puta kako bi ih djeca bolje upamtila.

Čitanje priča također je dobar izbor u poučavanju djece predškolske dobi stranome jeziku. Ako odgojitelj u čitanje priče uvrsti glumu i lutke, i(li) stvori ugođaj (primjerice, ugasi svjetla, postavi jastučiće po podu, pripremi prostor u skladu s temom priče) djeci će biti zanimljivije, a samim time više će i naučiti. Kako se ovdje radi o djeci koja tek uče jezik, bilo bi dobro da je u priči što više fotografija kako bi djeca i na taj način mogla povezati ispričanu priču i dijelove radnje. Postoje i priče izrađene za dvojezičnu djecu u kojima je na jednoj strani tekst na engleskom jeziku, a na drugoj na materinskom. Preporučuje se da se tekst na engleskom čita u vrtiću, a tekst na hrvatskom kod kuće. (Preschool English Learner 77) Priča bi trebala biti povezana i sa samim sadržajem koji se prethodno obrađivao. Odgojitelj može objasniti nove ili teže pojmove ako postoje, i stalno treba biti u interakciji s djecom. U knjizi *Preschool English Learner* savjetuju: „Ako priča na stranome jeziku treba biti ponavljackog karaktera, to znači da se osnovne riječi i fraze trebaju ponavljati, a da jezik treba biti prilagođen dobi djece kojoj se čita. Govor usmjeren na dijete treba sadržavati jednostavne rečenice, usporenost, točan izgovor, ne prestano ponavljanje fraza i rečenica te uporabu isključivo sadašnjeg vremena (Šego, 2009: 128).

Ako dijete uspijemo potaknuti na sudjelovanje u svim igrama i aktivnostima, ono će novi jezik učiti prirodno i nesvjesno. Djeca predškolske dobi ne razlikuju istraživanje, igru i učenje

te im je potrebno novi materijal predstaviti na način da ga dožive kroz različita osjetila, odnosno da uče kroz različite kanale (Fišer, 2019). Dok se igraju, djeca nisu svjesna da usvajaju nova znanja i vještine. U svako učenje može se uvrstiti igra, ples i pjesma kako bi se učilo kroz vidni, slušni, taktilni i kinestetički kanal. Velički (2006: 328), npr., navodi da je djetetu lakše prihvatiti novo gradivo ako je ritmično i ako ga sebi može vizualno predočiti. Ritmične i slikovite stihove dijete uči spontano zato što osjeća zadovoljstvo zbog procesa ponavljanja koje mu daje sigurnost. Filmovi i crtani filmovi također su jako dobri za učenje stranoga jezika jer djeca mogu povezati fotografije i radnje koje se događaju s govorom pa će lakše naučiti određene riječi i pojmove, ponavljat će za svojim omiljenim likovima i usvojiti pravilan izgovor. Pri izboru crtanog filma trebalo bi obratiti pažnju da sadržaj crtanog filma bude usmjeren na dijete i da je primjeren njegovoj dobi, kako bi se dijete poistovjetilo sa sadržajem.

Za što uspješnije učenje stranog jezika u predškolskoj dobi trebalo bi u predškolskim ustanovama osigurati i prikladno pripremiti prostor i okolinu za učenje. Prostor bi trebao biti otvorenoga koncepta i bez ikakva odvajanja i(li) zatvaranja jer djeca vole kada su na okupu i kada mogu vidjeti što se događa u drugom dijelu sobe. Kako bi odgojitelj mogao svakome djetetu posvetiti vremena i pozornosti koliko je potrebno da ga upozna i prati njegov razvoj, idealan broj djece u skupinama ne bi trebao biti veći od deset. Kako bi odgojitelji izbjegli neugodnosti, odbojnost i strah djece od nepoznatoga jezika, potrebno je na početku učenja što više koristiti materinski jezik dok se djeca ne prilagode. Na primjer, ako djeca ne razumiju neke upute na stranom jeziku, odgojitelj ih može izreći na materinskom. Trebalo bi kod djece stvoriti naviku da ono što izgovaraju na svom materinskom jeziku prevode i na ciljani jezik. U početku odgojitelj djeci daje kratke i jasne upute, govori im riječi i jednostavnije rečenice, a oni ponavljaju za njim. Kako vrijeme odmiče, djeca postaju sigurnija i sposobnija te mogu odgovarati na pitanja na ciljnom jeziku, ali ih i sama postavljati, a time se sve manje koriste materinskim jezikom.

4. ZAKLJUČAK

Velike su prednosti učenja stranog jezika u vrtiću. Djeca predškolske dobi nesvjesno uče kroz igru i prema primjerima odgojitelja, roditelja i vršnjaka. Uključujući se u razne svakodnevne aktivnosti koje obuhvaćaju glazbu, pokrete i logičko razmišljanje, ona usvajaju bitne pojmove, nove riječi, fraze. Ako se obrazovni proces usvajanja stranog jezika izvodi pravilno i uz stručno osposobljene odgojitelje te ako dijete nema psiho-fizičke zapreke, velika je vjerojatnost da će djeca svladati osnove korištenja ciljnog jezika. Okruženje u kojemu djeca uče treba biti poticajno i prilagođeno uzrastu djece te treba sadržavati što više raznolikih didaktičkih materijala

i različitih aktivnosti koje će dijete poticati na istraživanje, suradnju, razmišljanje i maštanje. Aktivnosti trebaju djecu zainteresirati i zaukupiti im pažnju na duže vrijeme. Ako se nekim aktivnostima djeca stalno vraćaju, te aktivnosti treba zadržati, ali im mijenjati sadržaje prema fazama napredovanja i dječjeg učenja (Slunjski 56). Djeca vole biti u pokretu i stalnoj interakciji, za što su prikladne aktivnosti s glazbom koje sadrže koreografiju. Djeci će biti zanimljivo što su u pokretu, a nakon nekoliko ponavljanja će zapamtiti i tekst i pokrete koji se izvode u određenom trenutku. Važno je da se komunikacija što više vodi na ciljnom, a što manje na materinskom jeziku.

LITERATURA

- Adžija, M. i Sindik, J. (2014). Učenje stranog jezika kod predškolske djece: Metode vrednovanja u okuženju dječjeg vrtića. *Metodički obzori*, 9(1), 48-65.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=184678
- California Department of Education. (2009=). *Preschool English Learners: Principles and Particles to Promote Language, Literacy and Learning*, California Department of Education, 2009. <https://www.cde.ca.gov/sp/cd/re/documents/psenglearnersed2>
- Fišer, Z. (2019). *Kompetencije sadašnjih i budućih učitelja stranih jezika u hrvatskim školama za poučavanje učenika s disleksijom*. [Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet u Zagrebu]. http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/11571/1/Fiser_Zrinka.pdf
- Jelaska, Z. (2007). Ovladavanje jezikom: izvorno jezična i inojezična istraživanja. *Lahor*, 1(3), 86-99.
- McLaughlin, B., Blanchard, A. G. i Osanai, Y. (1995). *Assessing Language Development in Bilingual Preschool Children*. NCBE Program Information Guide Series.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED388088.pdf>
- Medved Krajnović, M. (2010). *Od jednojezičnosti do višejezičnosti: Uvod u istraživanja procesa ovladavanja inim jezikom*. Leykam International.
- Piaget, J. (1950). *The psychology of intelligence*. Routledge.
- Prebeg-Vilke, M. (1991). *Vaše dijete i jezik : materinski, drugi i strani jezik*. Školska knjiga.
- Silić, A. (2007). *Prirodno učenje stranog (engleskog) jezika djece predškolske dobi*. Mali profesor.
<http://library.foi.hr/lib/knjiga.php?B=31&sqlx=68678&ser=&sqlid=31&sqlnivo=&css=&H=upit=VIDA,Viktor&U=PRED%8AKOLSKI%20ODGOJ>
- Šego, J. (2009). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece: Jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju. *Govor*, 26(2), 119-149.
- Velički, D. (2006). *Ritam i pokret u ranom učenju njemačkoga jezika*. Sveučilište u Zagrebu.
- Vilke, M. (1990). *Bilingvizam kod djece*. Filozofski fakultet.

THE ADVANTAGES OF EARLY FOREIGN LANGUAGE LEARNING IN PRESCHOOL INSTITUTIONS

ABSTRACT

Learning a foreign language encourages the development of communication competences and contributes to the integral development of the child. Communication in a foreign language implies the ability to understand, interpret information, express ideas, feelings and thoughts in different situations and thus provide children with the opportunity to interact with people who do not speak their mother tongue. Most children come into the world with innate abilities to learn and use language. From the first contact of the child and the mother, an unbreakable bond is established, which will be the basis for communication in the mother tongue. Children of orderly development and upbringing will after a certain time acquire the ability to skillfully master the sounds and grammar of the mother tongue, will begin to understand the world in which they live, and express their desires and needs. We distinguish between the acquisition of a second language whose processes are almost identical to the acquisition of the native language and the learning of a foreign language that takes place in a formal environment. A favorable period for learning a foreign language is preschool age when children learn the language through play and activities that give them pleasure and facilitate their cognitive development.

Keywords: foreign language, mother tongue, abilities, child, preschool age